

KS/2024:159

KS § 177**Fullmäktigeberedning gällande medborgarförslag och medborgardialog – redovisning och förslag****Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige**

1. Godkänna fullmäktigeberedningens redovisning.
2. Ge kommunstyrelsen i uppdrag att förbereda införandet av Gagnefsinitiativet, i enlighet med fullmäktigeberedningens förslag, och övergång från nuvarande medborgarförslag.
3. Befriar beredningen från dess uppdrag.

Motivering till beslut

Beredningen kan, utifrån kommunstyrelsens givna direktiv (den 15 april 2025, § 55) och med lämnat betänkande ("Sammanfattning av beredningens arbete och förslag", den 20 oktober 2025) anses ha uppfyllt sitt uppdrag.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade den 5 maj 2025, på förslag av kommunstyrelsen (KS § 54), att tillsätta en tillfällig beredning med uppdrag att utarbeta förslag gällande hantering av medborgarförslag och medborgardialog (KF § 55).

Uppdraget syftade till att stärka förtroende för kommunens beslutsprocesser genom information, delaktighet och öppenhet samt att möjliggöra en effektivare resursanvändning och utveckling av digitala arbetssätt.

Beredningen konstaterar att den nuvarande ordningen för medborgarförslag enligt kommunallagen är tidskrävande och ineffektiv. För att möta behovet av flexibilitet och modernisering föreslås att denna form ersätts med ett nytt system — Gagnefsinitiativet (se betänkande – "Sammanfattning av beredningens arbete och förslag"). Vidare att kommunens arbete med medborgardialog utvecklas. Befintliga forum såsom ungdomsforum, företagarråd och tillgänglighetsråd ska behållas, men kompletteras med nya former som fokusgrupper, medborgarpaneler och öppna möten, som ej avser möte med styrelse, nämnd eller bolag, vid behov.

Beredningen har att redovisa sitt arbete och eventuella förslag senast den 15 december 2025.

Bedömning

Beredningens uppdrag kan bedömas utfört och kan avslutas med överlämnade av föreliggande redovisning till kommunstyrelsen för vidare beredning.

Finansiering

Beredningen har inte haft uppdrag att kostnadsberäkna sina förslag.

Måluppfyllelse

Beredningens uppdrag kan bedömas utfört.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, kommunstyrelsens förvaltning, 2025-11-06, 2 sidor.

Fullmäktigeberedning, gällande hantering av medborgarförslag och medborgardialog, mötesprotokoll 2025-11-03, 2 sidor.

Sammanfattning av beredningens arbete och förslag, betänkande 2025-10-20, 7 sidor.

Protokollsutdrag

Kommunfullmäktige

Fullmäktigeberedning, gällande hantering av medborgarförslag och medborgardialog

Datum: 2025-11-03
Plats och tid: Kommunkontoret Djurås, kl. 11.00-11.40
Dnr: KS/2024:159
Protokoll nummer: 1
Justerade paragrafer: §§ 1-6

Ordförande: Anders Ahlgren (C), ordförande
Sekreterare: Fredrik Sundqvist, kommunchef

Ledamöter: Tomas Ström (S)
Lars Svensson (M)
Ulf Haglund (KOSA)
Anders Bengtsson (KD)

Ersättare: Daniel Lindmark (L)

Övriga närvarande: Inga

§ 1. Mötets öppnande

Anders Ahlgren hälsade de närvarande välkomna och öppnade dagens sammanträde.

§ 2. Val av sekreterare

Fredrik Sundqvist utsågs till sekreterare för dagens möte.

§ 3. Val av justerare

Anders Bengtsson (KD) utsågs att jämte ordföranden justera dagens protokoll.
Ordföranden och justeringspersonen justerar protokollet var för sig.

§ 4. Godkännande av betänkande

Fullmäktigeberedningen beslutade föreslå kommunfullmäktige

att Gagnefinitiativet införs som ersättning för nuvarande medborgarförslag, enligt betänkandets förslag,

att formerna för medborgardialog vidareutvecklas enligt betänkandets förslag, bilaga 1.

§ 5. Övriga frågor

Inga övriga frågor behandlades.

§ 6. Mötets avslutande

Ordföranden avslutar mötet med att konstatera att fullmäktigeberedningen därmed har uppfyllt sitt uppdrag.

Ordförande

Anders Ahlgren (C)

Protokollförare

Fredrik Sundqvist

Justeras

Anders Bengtsson (KD)

Fullmäktigeberedning

Datum
2025-10-20Dnr
KS/2024:159/00Sida
1 (7)Kommunchef
Fredrik Sundqvist**Fullmäktigeberedning gällande medborgarförslag och medborgardialog****Sammanfattning av beredningens arbete och förslag****BAKGRUND OCH UPPDRAG**

Kommunfullmäktige beslutade den 5 maj 2025, på förslag av kommunstyrelsen (KS § 54), att tillsätta en tillfällig beredning med uppdrag att utarbeta förslag gällande hantering av medborgarförslag och medborgardialog (KF § 55). Uppdraget syftade till att stärka förtroende för kommunens beslutsprocesser genom information, delaktighet och öppenhet samt att möjliggöra en effektivare resursanvändning och utveckling av digitala arbetssätt.

Den befintliga ordningen gällande medborgarförslag bedöms vara tidskrävande och ineffektiv både för medborgare och för beredande tjänstepersoner. Detta gäller även i förhållande till målsättningen att modernisera arbetssätt i linje med kommunens digitala ambitioner och demokratiska värderingar.

Vid tillsättandet hade beredningen följande sammansättning

Ledamöter:

Anders Ahlgren (C), ordförande
Tomas Ström (S)
Lars Svensson (M)
Ulf Haglund (KOSA)
Anders Bengtsson (KD)

Ersättare:

Alf Johansson (S)
Robert Österlund (V)
Vakant plats (MP)
Daniel Lindmark (L)
Jon Axelsson (SD)

DIREKTIV

Kommunfullmäktige antog direktiv för beredningen enligt bland annat följande.

Genom jämförelser med andra kommuner söka alternativa former för medborgarförslag och medborgardialog samt förenkla och fördjupa medborgarnas delaktighet utifrån den representativa demokratins principer.

Kommunfullmäktige gav följande frågeställningar att beakta.

Vilka fördelar respektive nackdelar finns det med former för medborgarförslag som är reglerat inrättat men alternativt i förhållande till kommunallagens bestämmelser?

Hur kan ett inlämnat medborgarförslag göras publikt och intresseavvägt som en del av beredningen av förslaget? Vad finns det för fördelar respektive nackdelar med ett sådant förfarande?

Vilka insatser och åtgärder kan bredda intresset för medborgarförslag och medborgardialog?

Finns det behov av särskilda kanaler för att underrepresenterade grupper ska göras mer aktiva och delaktiga gällande medborgarförslag och medborgardialog?

Går det att reglera former för löpande försök över tid gällande olika former för medborgarförslag och medborgardialog i syfte att främja delaktighet, öppenhet och fördjupad demokrati med principerna för den representativa demokratin som grund?

Vad kan anses vara de politiska partiernas respektive den kommunala förvaltningens roll, uppdrag och ansvar gällande medborgarinflytande och medborgardialog?

Vidare gavs direktiv att beredningens slutsatser och förslag ska sammanställas skriftligen och redovisas till kommunfullmäktige för eventuella beslut senast den 15 december 2025.

INLEDNING

Vid beredningens första möte den 28 augusti 2025 bestämdes beredningens intention vara att:

- uppnå högre grad av flexibilitet
- verka för seriösa förslag
- stimulera engagemang och att dialogen är genuin

BEREDNINGENS INLEDANDE SYNPUNKTER

Beredningen enades om en initial inriktning för hur medborgarförslag ska utvecklas i kommunen, enligt följande.

För att öka flexibiliteten bör den befintliga formen av medborgarförslag, som bygger på gällande lagstiftning, ersättas. För att ge utrymme för en smidigare hantering bör Gagnefs kommun använda en annan benämning än Medborgarförslag enligt kommunallagen. Förslagsvis "Gagnefinitiativet"

Medborgare ska kunna komma med initiativ/förslag, men dessa ska inte behandlas i kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen ska kunna bereda initiativ/förslag och KS ska bemyndigas att kunna skicka vidare ärenden till andra nämnder, som berörs av förslaget/initiativet, för vidare hantering och beslut.

Ett antal kommuner har så kallade tröskelförfaranden. Detta innebär att ett förslag måste få ett visst antal röster från andra medborgare för att det ska anses vara ett bra förslag. Vanliga tröskelvärden är 10–50 röster. För att inte missa goda idéer ansåg beredningen att ett röstningsförfarande ej är lämpligt.

Primärt ska initiativ/förslag inkomma digitalt och för att öka seriositeten ska bank-ID tillämpas.

Beredningen ansåg det lämpligt att de initiativ/förslag som lämnas in blir publicerade på kommunens hemsida. Dock efter en granskning för att tillse att initiativet/förslaget är att anses som lagligt och inte innehåller stötande material. Exempel på ärenden som tas bort är de som innehåller hets mot folkgrupp, strider mot dataskyddsförordningen eller som uppfattas vara kränkande.

Kommunfullmäktige ska fortlöpande få rapport över initiativ/förslag som kommit in.

OLIKA FORMER AV MEDBORGARDIALOG

Gagnefs kommun arbetar idag med olika former av medborgardialog (både lagstadgad och formell dialog samt frivillig dialog). Exempel:

- Ungdomsforum
- Företagarråd
- "Byadialog" om översiktsplanen
- Tillgänglighets- och pensionärsrådet

SKR:s Dialogguide samlar över 300 exempel från kommuner och regioner i Sverige. Här finns både metoder och konkreta erfarenheter från genomförda medborgardialoger. Exempelvis används:

- Fokusgrupper
- Enkäter
- Medborgarpaneler
- Samråd och öppna möten

Exempel från olika kommuner

Skellefteå

- Har ett centralt samrådsråd under kommunstyrelsen.
- Referensgrupper från funktionshindersorganisationer deltar i planering och prioritering av frågor.
- Arbetar strategiskt med tillgänglighetsfrågor i alla förvaltningar.

Stockholm

- Flera samråd på olika nivåer, både under kommunstyrelsen och nämnder.
- Arbetar med medborgardialog inom stadsplanering och sociala frågor.

Botkyrka & Lund

- Fokuserar på att inkludera ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning i demokratiprocesser.
- Har utvecklat metodstöd och inkluderande ungdomsting.

Kungälv

- Genomför medborgardialoger via brukardialoger, fokusgrupper, enkäter och öppet hus.
- Har en policy som tydliggör ansvarsfördelning mellan tjänstepersoner och förtroendevalda.

Ängelholm

- Har en handbok för medborgardialog som ger konkreta råd och checklistor.
- Dialoger genomförs systematiskt inom olika verksamheter, till exempel bygglov, skolfrågor och stadsplanering.

Göteborg, Halmstad, Helsingborg, Lerum, Nacka, Partille, Tjörn, Upplands Väsby

- Dessa kommuner har genomfört medborgardialoger inom stadsbyggnadsprojekt, ofta med fokus på hållbarhet, inkludering och lokal utveckling

Utifrån olika former av medborgardialog fördes en diskussion kring partiernas roll inom ramen för den representativa demokratin kontra kommunens roll och verksamhet genom förvaltningarna. Vidare även utifrån olika intresseföreningars roll och funktion.

BEREDNINGENS SLUTSATSER OCH FÖRSLAG

Utifrån uppdrag och syfte lämnar beredningen, i form av detta betänkande, följande förslag.

Medborgarförslag:

Nuvarande form av medborgarförslag ändras till "Gagnefinitiativet", enligt följande.

Alla som är folkbokförda i Gagnefs kommun har möjlighet att lämna ett förslag till Gagnefs kommun – Gagnefinitiativet.

INITIATIVET ska överensstämma med kommunens uppdrag och ansvar. Det ska inte vara ett ärende som rör en enskild person. Handlar det om att lämna en synpunkt eller att ställa en fråga ska annan e-tjänst användas.

INITIATIVET lämnas via e-tjänsten för Gagnefinitiativet (använd bank-id). Om du har skyddad identitet ska du inte använda e-tjänsten utan vända dig direkt till kommunens reception för anvisning om tillvägagångssätt.

Lämnade INITIATIV registreras och publiceras på kommunens hemsida. Initiativ med identiskt innehåll publiceras endast en gång. Resultatet av initiativet redovisas halvårsvis.

INITIATIV som uppfyller kraven – (1) är lämnat av någon som är folkbokförd i Gagnefs kommun, (2) är lämnat till kommunen via e-tjänst (om du inte har skyddad identitet), (3) handlar om något som överensstämmer med kommunens uppdrag och ansvar – bereds som underlag för behandling av kommunstyrelsen.

Alla INITIATIV som har registrerats rapporteras löpande till kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen kan lämna ett INITIATIV vidare till den nämnd som handhar en viss verksamhet. Varje nämnd avgör de INITIATIV som har lämnats över till nämnden.

Alla INITIATIV som har gått vidare till styrelsen eller nämnd ska behandlas inom ett (1) år.

Alla INITIATIV som behandlas av styrelsen eller nämnd upptas i protokoll för sammanträde.

Syftet med Gagnefinitiativet är att bjuda in medborgarna till en levande, nyfiken och konstruktiv dialog.

Genom INITIATIVET får alla som bor i Gagnef möjlighet att vara med och påverka, väcka idéer och forma framtiden. Det är ett demokratiskt verktyg som gör det enkelt och tillgängligt att engagera sig – oavsett om du vill förbättra något i din närmiljö, lyfta en samhällsfråga eller dela med dig av en smart lösning.

Tillsammans gör vi Gagnef ännu bättre – med hjärta, vilja och kreativitet!

BEDÖMNING AV FÖRSLAGETS LEGALA FÖRUTSÄTTNINGAR

Överensstämmelse med kommunallagen

Gagnefinitiativet uppfyller kommunallagens krav på flera viktiga punkter:

Demokratisk grund och delaktighet

Kommunallagen 1 kap. 2 § slår fast att kommuner ska verka på demokratins grund. Gagnefinitiativet främjar detta genom att ge medborgare möjlighet att lämna förslag.

Medlemskap och rätt att väcka ärenden

Enligt 8 kap. 2 § har kommuner rätt att besluta att medlemmar (folkbokförda) får väcka ärenden i fullmäktige. Gagnefinitiativet riktar sig till folkbokförda i kommunen, vilket är korrekt.

Begränsning till kommunens kompetensområde

Texten anger att INITIATIVET ska överensstämma med kommunens uppdrag och

ansvar, vilket är i linje med den kommunala kompetensbegränsningen enligt 2 kap. KL.

Delegation till nämnd

Kommunstyrelsen kan enligt KL delegera ärenden till nämnder. Texten anger att INITIATIV kan lämnas vidare till relevant nämnd, vilket är korrekt.

Överensstämmelse med förvaltningslagen

Gagnefinitiativet uppfyller även förvaltningslagens krav:

Legalitet, objektivitet och proportionalitet (5 § FL)

Genom att tydligt ange att INITIATIVET inte får röra enskilda personer eller strida mot kommunens ansvar, säkerställs att INITIATIVET hanteras sakligt och rättssäkert.

Service och tillgänglighet (6–7 §§ FL)

E-tjänsten med Bank-ID ger god tillgänglighet. Alternativ väg för personer med skyddad identitet visar hänsyn till särskilda behov.

Registrering och insyn

Att INITIATIV registreras och publiceras på hemsidan främjar insyn och transparens, vilket är förenligt med offentlighetsprincipen och FL:s krav på tillgänglighet.

Slutsats

Gagnefinitiativet är väl utformat och uppfyller kommunallagens och förvaltningslagens krav. Det är ett rättssäkert, demokratiskt och tillgängligt verktyg för medborgardialog och påverkan.

Medborgardialog:

Befintliga forum för medborgardialog ska finnas kvar, med krav på att formerna för dialog utvärderas och utvecklas, inte minst med krav på ökad tillgänglighet och delaktighet. Med befintliga forum avses följande.

- Ungdomsforum
- Företagarråd
- ”Byadialog” (Byadialog (Gangsingar emellan))
- Tillgänglighets- och pensionärsrådet

Den medborgardialog som kommunen genomför inom ramen för sina verksamheter ska beakta den representativa demokratins principer och partiernas roll inom ramen för denna. I detta sammanhang kan också påtalas att de partier som är representerade i kommunfullmäktige erhåller kommunalt partistöd. Målet med det kommunala partistödet anföras vara:

- Stärka partiernas roll i den lokala demokratin
- Möjliggöra ett aktivt och långsiktigt partiarbete på lokal nivå
- Främja medborgarnas möjlighet till insyn, påverkan och deltagande i politiska processer

Förutom befintliga former för medborgardialog bör Gagnefs kommun utveckla och aktivera följande former för dialog med medborgarna (medlemmarna).

- Fokusgrupper
- Enkäter
- Medborgarpaneler
- Samråd och öppna möten

BEREDNINGENS SLUTSATS

Beredningen har under hösten 2025 haft i uppdrag att utreda och föreslå förändringar av kommunens arbete med medborgarförslag och medborgardialog. Syftet har varit att stärka förtroendet för kommunens beslutsprocesser, öka medborgarnas delaktighet och främja ett mer effektivt och digitalt arbetssätt.

Beredningen konstaterar att den nuvarande ordningen för medborgarförslag enligt kommunallagen är tidskrävande och ineffektiv. För att möta behovet av flexibilitet och modernisering föreslås att denna form ersätts med ett nytt system – **Gagnefinitiativet**.

Vidare föreslår beredningen att kommunens arbete med medborgardialog utvecklas.

Befintliga forum såsom ungdomsforum, företagarråd och tillgänglighetsråd ska behållas, men kompletteras med nya former som fokusgrupper, medborgarpaneler och öppna möten vid behov.

Beredningen förslag

Beredningen bedömer att Gagnefinitiativet och den föreslagna dialogmodellen möjliggör och främjar ett mer inkluderande, transparent och framtidsinriktat medborgarinflytande i Gagnefs kommun.

Med ovanstående som grund föreslås:

att Gagnefinitiativet införs som ersättning för nuvarande medborgarförslag, enligt betänkandets förslag,

att formerna för medborgardialog vidareutvecklas enligt betänkandets förslag.